

EŻAMIJIET ANNWALI TAL-ISKOLA SEKONDARJA

Direttorat għal Kwalità u Standards fl-Edukazzjoni
Taqsima tal-Assessjar Edukattiv

IR-RABA' SENA

STORJA (OPTION)

HIN: Siegħa u

L-Ewwel Parti - Storja ta' Malta

A. Aqra dan is-sors u wieġeb il-mistoqsijiet dwaru:

“Il-Maltin dejjem jitkellmu l-Malti li kien ilsien Semitiku influwenzat ħafna mill-Għarbi.....Iżda l-lingwa tal-Knisja u tal-Qrati, tal-kuntratti, tad-dokumenti, tal-kultura kienet il-lingwa Taljana.....Meta l-Inglizi ġew Malta, kollox kien bit-Taljan.....L-Inglizi kellhom kull dritt li jagħmlu ħilhom biex nitgħallmu l-Ingliz, imma ma kellhom l-ebda dritt, mingħajr il-kunsens tagħna, jordnawlna li ma għandniex nitgħallmu fl-iskejjel it-Taljan. L-ewwel Kummissjoni Rjali li ġiet Malta fl-1836 irrispettat il-pożizzjoni Maltija..... Iżda meta ġie Keenan deherlu illi kien fl-interess tal-Maltin, speċjalment wara li Malta saret baži navali u centrū tat-traffiku tal-Mediterran, li jitgħallmu l-Ingliz mill-ewwel klassijiet. Iżda billi rah diffiċċi li t-tfal jitgħallmu l-Ingliz u t-Taljan iddeċċieda li t-Taljan kellu jiispicċa u kellu jiġi studjat fit-tielet u fir-raba' klassi jekk xi ħadd kien irid jitgħallmu.... Ir-rapport ta' Keenan qajjem xenati kbar.”

(Sors adattat mill-ktieb **Rajt Malta Tinbidel** ta' Herbert Ganado, 1975)

1. Dan hu sors primarju jew sors sekondarju? Għaliex taħseb hekk?

_____ (2)

2. Biex kienu normalment jitkellmu l-Maltin fid-djar tagħhom? _____ (1)

3. Fejn kienet tintuża l-lingwa Taljana?

_____ (1)

4. Kif tissejjah il-kwistjoni li qiegħed jittratta dan is-sors? _____ (1)

5. Għaliex taħseb li kienu importanti għall-Maltin

(a) il-lingwa Taljana? _____ (1)

_____ (1)

(b) il-lingwa Ingliza? _____ (1)

_____ (1)

6. X'differenzi tara bejn ir-rapport tal-Kummissjoni Rjali tal-1836 u l-Keenan Report rigward il-lingwi?

_____ (1)

7. X'kienet il-kawża li r-rapport ta' Keenan qajjem xenati kbar?

8. Semmi persuna jew partit li kienu involuti sewwa f'din il-kwistjoni.
-

B. Aqra dan is-sors u wara wiegeb il-mistoqsijet dwaru.

"I beg to inform you that Malta just now is not an agreeable residence. We have the cholera of a fatal type in our midst stalking about both at night and by day, taking its victims very suddenly, sometimes two or three in a single family. There is a general alarm among the population and, not to increase it, when a soldier dies, the body is buried in the early morning and not with the playing of the dead march as is customary when the public health is good. Again when the Communion is given to the sick, it is not taken from the church with the ringing of bells as is usual in other times but silently so that the people may not know how many are dying in the course of the twenty-four hours – and well it is so. Otherwise fear would have more victims than the cholera. Sicily, our nearest point of communication, will have nothing to do with us while the continental ports have put us in quarantine end.....I do not ask for leave of absence for under all circumstances I feel it my stern duty to remain where I am".

(*Letter written by the American Consul in Malta, 22nd July 1865*)

1. Taħseb li dan hu sors primarju jew sors sekondarju? Kif taf dan?
-
-

(2)

2. Minn xiex kienet tiġi l-kolera?
-

(1)

3. Għaliex ma kinux jindaqqu marċi funebri meta jmut suldat u lanqas jindaqqu qniepen meta toħrog l-Ewkaristija mill-knisja ?
-
-

(2)

4. Kif taf mis-sors, li meta kien ikun hawn il-kolera f'Malta, l-ekonomija u l-kummerċ kienu jmorru lura?
-
-

(2)

5. Liema sptar f'Malta kien jintuża għall-kwarantina? _____ (1)

6. Għaliex kien importanti li l-kwarantina ssir sew?
-

(1)

7. X'għamel il-Gvern Ingliż, speċjalment fl-inħawi tat-Tlett Ibliet, sabiex itekk iħda sanitarja u jnaqqas il-mard f'Malta?

(10 marki)

C. Hares lejn dan is-sors u wieġeb il-mistoqsijiet.

“Issa huwa l-mument, O poplu, li aħna nqumu u ma nibqgħux iżjed rotob, inkunu ibsin, inkunu feroċi, inriegħdu lil kull min biss iħares lejna, aħna qeqħdin f'darna, għalhekk bid-dritt kollu aħna rridu nkunu liberi u sakemm din il-libertà għalina tibqa' mċahħda, nuru dejjem li m'aħniex kuntenti, inħarsu biċ-ċiera lejn il-barranin li qeqħdin jaħkmuna. Ma nibqgħux iżjed mansi, Maltin hutna, ma nibqgħux iżjed rotob, ingiegħlu lil min qiegħed jaħqarġa ujisraqna jroddilna hwejjix, u jroddhomlna haqq li jroddhomlna.”

(Il-gazzetta L'Unjoni Maltija, 29 ta' Marzu, 1919)

1. X'ġara f'Malta ftit xhur wara l-pubblikazzjoni ta' dan l-artiklu?

(1)

2. X'messaġġ qiegħed iwassal dan l-artiklu? Semmi xi kliem sabiex turi dan.

(2)

3. Għal min qiegħed jirreferi l-awtur meta jsemmi ‘il-barranin’?

(1)

4. Semmi **żewġ** kawżi li wasslu għal dawk il-ġrajjiet koroh tal-1919.

(2)

5. Fejn seħħew dawn il-ġrajjiet tal-1919? _____ (1)

6. Kemm mietu nies f'dawn il-ġrajjiet? _____ (1)

7. Semmi **żewġ** effetti li ħallew dawn il-ġrajjiet tal-1919.

(2)

(10 marki)

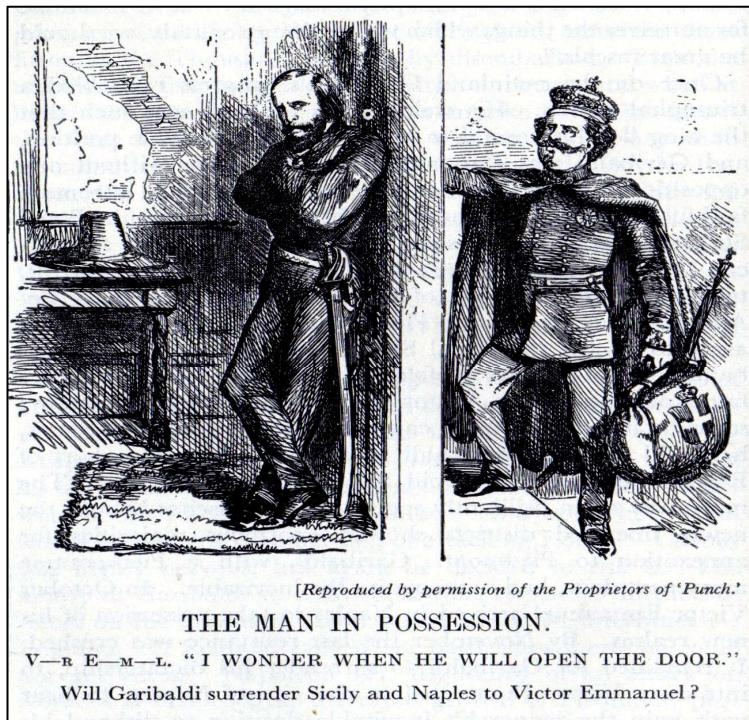
D. Ikteb paragrafu fuq TNEJN minn dawn.

Kull paragrafu għandu jkun ta' madwar tmien sentenzi.

1. Is-sistema Kontinentali u l-effett tagħha fuq Malta
 2. Il-mixja kostituzzjonal ta' Malta taħt l-Ingliżi sal-1903
 3. Malta bħala baži militari
 4. Il-*Breakwater*
 5. L-Emigrazzjoni
 6. Il-kriżi politiko-religiúża tas-Snin Sittin (1960s)

(10 marki x 2 = 20 marka)

E. Hares lejn din il-karikatura u wiegeb il-mistoqsijiet dwarha.

F. Aqra dan is-sors u wara wiegeb il-mistoqsijiet dwaru.

Question:

What were your hours of labour?

Answer:

From five in the morning till eight at night.

Question:

You had fourteen and a half hours of actual labour, at seven years of age?

Answer:

Yes.

Question:

Did you become very drowsy and sleepy towards the end of the day?

Answer:

Yes; that began about three o'clock; and grew worse and worse, and it came to be very bad towards six and seven.

Question:

How long was it before the labour took effect on your health?

Answer:

Half a year.

Question:

How did it affect your limbs?

Answer:

When I worked about half a year, a weakness fell into my knees and ankles: it continued, and it got worse and worse.

Question:

How far did you live from the mill?

Answer:

A good mile.

Question:

Was it painful for you to move?

Answer:

Yes, in the morning I could scarcely walk, and my brother and sister used, out of kindness, to take me under each arm, and run with me to the mill, and my legs dragged on the ground; in consequence of the pain I could not walk.

Question:

Were you sometimes late?

Answer:

Yes, and if we were five minutes too late, the overlooker would take a strap, and beat us till we were black and blue.

*(Joseph Hebergram was interviewed by Michael Sadler's Parliamentary Committee
1st June, 1832)*

1. Għaliex taħseb li saret din l-intervista?

_____ (1)

2. Kemm kellu żmien it-tifel li gie intervistat? _____ (1)

3. Kemm-il siegħa kien jaħdem kuljum? _____ (1)

4. Fejn kien jaħdem dan it-tifel? _____ (1)

5. Kif nafu minn dan is-sors li x-xogħol li kien qed jagħmel dan it-tifel kellu effett hażin fuq saħħtu?

_____ (2)

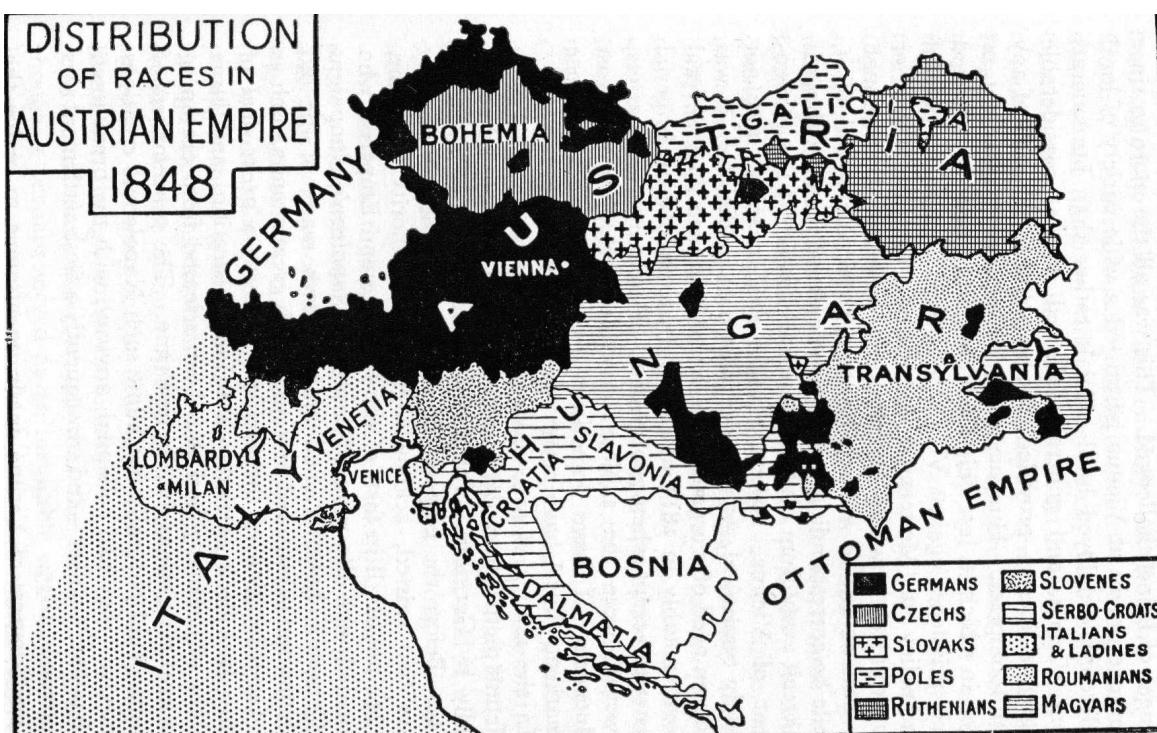
6. Hafna mill-ħaddiema tal-fabriki kienu jgħixu f'kundizzjonijiet ħażiena fi 'slum areas'. Spjega x-kont issib f'dawk l-inħawi.

_____ (2)

7. X'sar sabiex il-kundizzjonijiet tax-xogħol ta' dawn it-tfal jitjiebu?

(Total 10 marks)

G. Hares lejn din il-mappa u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

Mappa tal-Imperu Awstrijakk fl-1848

1. X'qiegħda turi din il-mappa tal-Imperu Awstrijakk tal-1848?

_____ (1)

2. Mill-mappa, semmi erba' razez li kieni jagħmlu parti mill-Imperu Awstrijakk fl-1848.

_____ (2)

3. Min kien il-Kanċillier Awstrijakk li kien imexxi lill-Awstrija dak iż-żmien? _____ (1)

4. Fl-1819 dan il-Kanċillier Awstrijakk ġareg il-*Carlsbad Decrees*. X'kieni dawn?

_____ (2)

5. Xi ġralu dan il-Kanċillier Awstrijakk minħabba l-irvellijiet tal-1848 fl-Imperu Awstrijakk?

_____ (1)

6. Semmi żewġ raġunijiet għala dawn l-irvellijiet fl-Imperu Awstrijakk fallew.

_____ (2)

7. Semmi pajjiż ieħor fejn kien hemm rivoluzzjoni f'dik is-sena. _____

(1)

G. Ikteb paragrafu ta' madwar tmien sentenzi kull wieħed fuq TNEJN minn dawn.

1. Ir-riżultati tar-Rivoluzzjoni Industrijali
 2. Il-Greċċa ssir pajjiż independenti
 3. Kif is-sistema tal-Alleanzi fl-Ewropa wasslet għall-bidu tal-Ewwel Gwerra Dinjija
 4. Il-Ġermanja ssir nazzjon wieħed
 5. Hitler u n-Nažiżmu
 6. It-Tieni Gwerra Dinjija

(10 marki x 2 =

(10 marki x 2 = 20 marka)